

Kontaktpersoner:

Lena Friberg, lena.friberg@regionvasterbotten.se,
070-3163722

Klimat- och
näringslivsdepartementet

Yttrande: Reformering av avfallslagstiftningen för en ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

Välkommet med höga ambitioner för cirkulära avfallsflöden

Region Västerbotten tackar för inbjudan att lämna synpunkter på promemorian, och vi välkomnar regeringens höga ambitioner när det gäller att skapa en ökad materialåtervinning och mer cirkulära avfallsflöden. Region Västerbotten ser positivt på flertalet av de många förslag som läggs fram i promemorian, men vill här kommentera på några som är av särskild vikt ur ett regionalt utvecklingsperspektiv, och där vi har farhågor kring hur förslagen kommer att falla ut i Västerbotten.

Avreglering av visst kommunalt avfall i livsmedelsbutiker

I promemorian föreslås att livsmedelsbutiker själva ska få välja vilken aktör som ska hämta och omhänderta kommunalt avfall. Kommunen ska, enligt förslaget, ändå vara skyldig att hämta dessa produkter hos livsmedelsbutikerna om det finns ett bristande utbud av företag som erbjuder dessa tjänster, om avstånden är orimligt långa eller om avtalsvillkoren på annat sätt blir oskäliga för livsmedelsbutiken.

Uppdraget till författarna av promemorian har varit att tydliggöra och renodla rollerna inom avfallshanteringen i samhället och göra systemet mer lättöverskådligt. Region Västerbotten anser att förslaget om avreglering av hanteringen av animaliska biprodukter i livsmedelsbutiker, tillsammans med ett kvarstående andrahandsansvar för kommunerna leder till en minskad tydlighet, och inte ökad som var avsikten.

Region Västerbotten befarar också att marknadsaktörer kommer att "plocka russin ur kakan" och erbjuda sina tjänster till tätortsnära livsmedelsbutiker, där det är lönsamt att hämta avfall, och avstår att göra affärer med mindre och olönsamma landsortsbutiker, eller erbjuder sina tjänster till ett orimligt högt pris. Därigenom landar de olönsamma hämtningarna och kostnaderna för dem tillbaka på kommunen. Kommunen kan då välja att ta ut ett "självkostnadspris" eller en särtaxa för hämtningen, vilket sannolikt blir mycket dyrt för livsmedelsbutiken. Ett annat alternativ som kommunen kan välja, i syfte att skydda viktig samhällsservice, är att slå ut kostnaderna för de för hämtningar som marknadsaktörerna anser för olönsamma, på avfallskollektivet. Konsekvensen blir i det senare fallet att övriga hushåll och företag i kommunen får bekosta de vinster som uppstår hos marknadsaktörerna genom deras "russinplockning" av lönsamma kunder.

Alternativet – att löpa linan ut med avregleringen, och plocka bort kommunens andrahandsansvar innebär också risker. Konsekvensen av det skulle kunna bli att förutsättningarna för att driva en livsmedelsbutik på landsbygden försämrats avsevärt, vilket skulle medföra en minskad tillgänglighet till en livsmedelsbutik stora delar av Västerbottens geografi. Region Västerbotten anser därför att kommunerna även fortsatt bör ansvara för att omhänderta livsmedelsbutikers kommunala avfall.

Hanteringen av avfall är kostsam för livsmedelsbutikerna och vi bevarar också att avregleringen kommer att leda till fusk och att oseriösa aktörer erbjuder tjänster till lågt pris som inte motsvarar lagens krav på omhändertagandet.

Möjlighet för dispens för kommunalt avfall i yrkesmässig verksamhet

Av samma skäl som angetts ovan anser Region Västerbotten att förslaget om möjlighet till för verksamheter, att genom ett dispensförfarande, välja annan aktör än kommunen för sitt kommunala avfall, som olämpligt. Även här befarar Region Västerbotten att det uppstår "russinplockning" hos marknadsaktörerna som skapar ett behov av mer transporter med flera parallella insamlingsaktörer, ökat krav på tillsyn, fördyringar för landsbygdsföretag och totalt högre kostnader i ett samhällsperspektiv. Även med detta förslag ökar risken för fusk, och med Think Pink-affären i nära minne vet vi att fusk, med stora miljömässiga och ekonomiska konsekvenser är en realitet.

Finansiering av kommunernas avfallsverksamhet

Kommunerna står inför stora investeringsbehov inom avfallsverksamheten, bland annat som följd de förslag som läggs i promemorian som exempelvis krav på organisering av återbruk och fastighetsnära insamling. Region Västerbotten saknar därför förslag i promemorian som möjliggör för kommunerna att fondera pengar till nödvändiga investeringar. Möjligheten att fondera skulle minska kommunernas kostnader för utveckling av avfallsverksamheten och därmed även spara pengar åt hushåll och företag.

Rickard Carstedt, ordförande regionala utvecklingsnämnden, Region Västerbotten.